

ТРАНСФОРМАЦИЯНЫҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ҮЛГІСІ: ӘЛЕУМЕТТІК-САЯСИ КОНТЕКСТІ

Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігінің
25 жылдығына арналған студенттер, магистранттар
және оқытушылардың VIII-ші республикалық
ғылыми-тәжірибелік конференциясы

ҒЫЛЫМИ ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ



«КАЗАХСТАНСКАЯ МОДЕЛЬ ТРАНСФОРМАЦИИ: СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ»

VIII-ая республиканская научно-практическая
конференция студентов, магистрантов и
преподавателей, посвященной
25-летию Независимости Республики Казахстан

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

ҚАРАҒАНДЫ - 2016

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**КАРАГАНДИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АКАДЕМИКА Е.А. БУКЕТОВА**

**ТРАНСФОРМАЦИЯНЫҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ҮЛГІСІ:
ӘЛЕУМЕТТІК-САЯСИ КОНТЕКСТІ**

Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік Күнінің 25 жылдығына арналған
студенттер, магистранттар және оқытушылардың VIII-ші республикалық
ғылыми-тәжірибелік конференциясы

ҒЫЛЫМИ ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ

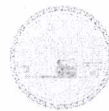
10 желтоқсан

**КАЗАХСТАНСКАЯ МОДЕЛЬ ТРАНСФОРМАЦИИ:
СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ**

VIII-ая республиканская научно-практическая конференция студентов,
магистрантов и преподавателей, посвященной 25-летию
Дня Независимости Республики Казахстан

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

10 декабря



Қарағанда 2016

ӘОЖ 323.3 (063)
ББК 66.3 (5 қаз)12
Қ 18

Редакторлық алқа - Редакционная коллегия

Қошербаев Д.Б., Валитова З.Х., Жумасултанова Г.А., Индигольян А.А.,
Муслимова К.С., Михаленя С.Н., Карасева Н.В., Аманбеков Н.Ж.,
Искаков Е.Р., Шаимова Д.Е., Матиева Х.А.

Қазақстандық трансформация үлгісі: әлеуметтік-саяси контексті. Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік Күніне арналған студенттер, магистранттар және оқытушылардың VIII-ші республикалық жоғарғы оқу орындар аралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. – Қарағанды: Print shop; 2016. - 415 бет.

Казахстанская модель трансформации: социально-политический контекст: Сборник трудов по материалам VIII-й республиканской межвуз. науч.-практ. конф. студентов, магистрантов и преподавателей, посвященной 25 летию Дня Независимости Республики Казахстан.- Караганда: типография Print shop, 2016. - 415 с.

ISBN 978 – 9965 – 39 – 519 – 2

Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік Күніне арналған Е.А.Бөкетов атындағы ҚарМУ-дың философия және психология факультетінің саясаттану және әлеуметтану кафедрасының ұымдастыруымен өткізілген «Қазақстандық трансформация үлгісі: әлеуметтік-саяси контексті» атты VIII-ші республикалық жоғарғы оқу орындар аралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының ғылыми еңбектер жинағында қазіргі қазақстандық қоғамның әлеуметтік-саяси трансформация мәселелерін көрсететін студенттер, магистранттар, орта мектептер мен гимназиялар мұғалімдерінің және жоғары оқу орындар оқытушыларының ғылыми зерттеулерінің нәтижелері көрсетілген.

В сборнике научных трудов VIII-й республиканской межвузовской научно-практической конференции «Казахстанская модель трансформации: социально-политический контекст», посвященной Дню Независимости Республики Казахстан, проведенной кафедрой политологии и социологии факультета философии и психологии КарГУ им. Е.А.Букетова. Представлены результаты научных исследований студентов, магистрантов, учителей школ и гимназий, преподавателей вузов, отражающие проблемы социальной и политической трансформации современного казахстанского общества.

ISBN 978 – 9965 – 39 – 519 – 2

© Print shop, 2016

Қағазшай Ә.Қ.
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
әлеуметтану мамандығының 4 курс студенті
(ғылыми жетекші: профессор Садырова М.С.)

Қазақстанның әлеуметтік-демографиялық даму бағыттары

Маған негізгі қызықты және ой толғандыратын тақырыптарымның бірі осы Қазақстан Республикамыздың әлеуметтік – демографиялық даму бағыттары. Демографиялық саясат қай мемлекет үшін де өте маңызды. Өйткені мемлекеттің ең басты байлығы – адам. Ал бұл тұрғыдан алғанда Қазақстан қаншалықты бай? Демографиялық ахуалы қандай? Осындай мәселелерді қарастыра өтейік.

Демографиялық саясат мәселелері, әсіресе демографиялық қауіпсіздік әр мемлекет үшін өзекті. Сондықтан да осы демографиялық саланы жақсарту туралы ой - пікірлерді демографтар, саясаттанушылар, экономистер, т.б. ғалымдар ұсынуда. Бұл пікір алуандығы демографиялық мәселелерді оңтайландыру кешенді түрде және пәнаралық байланыстар жолымен шешілуі қажеттігін дәлелдей түседі.

Жалпы саяси үдерістерді, демографиялық саясатты, ұлттық қауіпсіздік мәселелерін, жаһандану үрдістерін М.Б. Тәтімов, И.Н. Тасмағамбетов, Е. Ертысбаев, К.Н. Бұрханов, Ә.Қ. Бәкір, Л.М. Иватова, А.С. Балапанова, Л.К. Бакаев, Ж.Х. Джунусова, М.М. Тажин, А.Х. Бижанов, Л.Ю. Зайниева, А.Н. Нысанбаев, Қ.С. Сұлтанов, А.Г. Косиченко, М.С. Әшімбаев, А.Х. Арыстанбекова, Е.К. Әлияров, А.Н. Алексеенко, Р.К. Кадыржанов, М.Е. Шайхутдинов, Ә.М. Рахымжанов, Г.Р. Нұрымбетова, Р.Ә. Нұртазина, С.Б. Кожирова және т.б. зерттеген.

Қазақстандық әлеуметтанушы ғалымдар да өз еңбектерінде демографиялық мәселелерді қарастырған. Олар, Л.Я. Гуревич, Т.Ж. Калдыбаева, Р.Б. Сарсембаева, т.б.

Отандық зерттеушілердің арасынан саяси ғылымдарының докторлары Л.М. Иватова, А.С. Балапанованың «Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігі: негізгі бағыттары, тенденциялары, басымдықтары» монографиясын айрықша атап өтуге болады. Бұл еңбекте демографиялық қауіпсіздік - жеке

адамың, қоғамның, мемлекеттің олардың өміріне, денсаулығына, репродуктивтілігіне қатерлі ішкі және сыртқы қауіптерден қорғалу жағдайы, демек, ол қауіпсіздік жүйесінің құрамдас бөлігі, оның әлеуметтік қауіпсіздігінің ажырамас бөлімі деген анықтама берілген [1].

Демографиялық қауіпсіздікке қатер төндіретін жағымсыз құбылыстар мен үдерістерді болжап және алдын алу өте қажет. Яғни, демографиялық жағдайды жан-жақты талдау жинақталған, өз шешімін күтетін демографиялық мәселелердің көптігін көрсетеді. Осымен қатар, белең алған экономикалық дағдарыс демографиялық жағдайдың өзгеруіне және көптеген күрделі мәселелердің туындауына алып келді.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев 2012 жылдың 27 қаңтарында «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты жолдауында: «Қазақстандықтардың жұмысқа тартылуы» бағдарламасы бекітілген. Онда 3 маңызды міндет қойылған. Оқыту мен жұмысқа орналасуға септесудің тиімді жүйесін жасау; ауылдық жердегі кәсіпкерлікті дамытуға септесу; еңбек ресурстарының жинақтылығы, Қазақстанның экономикалық тұрғыдан белсенді орталықтарында жұмысқа орналастыруға басымдық беру. Осы үш міндет бойынша халықты жұмыспен қамтуға деген мүмкіндігі жоғарлайды. Ауылда жұмыс істейтіндерді шағын несиелермен қамтамасыз ету жолдарыда қарастырылған. Қалада жұмыс істегісі келетіндерді мемлекет есебінен оқытылып, жұмысқа орналастыру туралы айтылған. Осы бағдарлама бойынша 2020 жылға қарасты осылайша 1,5 миллион адамды сапалы жұмыстарға еңбекке орналастыруға міндет қойылған.

Осы жолдауда «Қол жетімді баспана-2020» атты бағдарламасы туралы айтылған. Бұл бағдарлама бойынша елімізде жыл сайын 6 миллион шаршы метр тұрғын үй пайдалануға берілуде. Алайда мемлекет миллионнан астам жас отбасын жеке баспанамен қамтамасыз ету туралы міндет қойып отыр. Бірақ ол үшін жалға берілетін тұрғын үй алаңын 1 миллион шаршы метрге жеткізу керек. Сондай-ақ ұзақ мерзімді жалға беруде сатып алынатын және сатуға жатпайтын екі түрлі жолды қарастыру қажет. Осы мәселелерді шешуде «Қол жетімді баспана-2020» бағдарламасы арқылы жүзеге асырылады » делінген [2].

2016 ж. 1 сәуірге еліміздегі халық саны 17733,2 мың адамды құрады, соның ішінде қалалықтар – 10113,8 мың (57%), ауылдықтар – 7619,4 мың адамды (43%) құрады. 2015 жылғы 1 сәуірге салыстырғанда халық саны 257,1 мың адамға немесе 1,47% өсті. Ал Мемлекет басшысы өзінің халыққа арнаған Жолдауында 2020 жылы Қазақстан халқының санын 20 миллионға жеткізу туралы меже қойғаны белгілі. Қазақстанның тұрғылықты халқы да өсіп-өне бастады. Бүгінде республикадағы өлім-жітімге қарағанда туу көрсеткіші жоғары. Алайда бұл қанағаттанарлық нәтиже емес. Қазақстан халқының саны 2002 жылдан бастап қайта көтеріліп, 2005 жылы 15 миллионнан асты. Араға бес жыл салып, яғни, 2010 жылы халық саны 16 миллионның үстіне шықты. 17 миллиондық көрсеткішке қазақстандықтар саны 2014 жылы ғана қол жеткізді.

Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев: «Таиланд елі алғаш тәуелсіздік алған кезде халық саны 16 миллион болса, қазір 65 миллионға жеткен. Бар болғаны 40-50 жылдың ішінде халық санының өсімі айтарлықтай өскен. Біздің елдегі 2050 жылға жоспарлаған бағдарламада 2020 жылға қарай халқымыздың саны – 20 миллионға жетсе екен деп ойлағанмын», – деген еді.

Елбасының алаңдауы да орынды. Егер 1989 жылы еліміздегі халық саны 16,5 миллион шамасында болды десек, 2015 жылы бұл көрсеткіш 17,5 миллионға тұрақтап отыр. Демек, арадағы 26 жыл ішінде халық саны 1 миллионға ғана өсті деп айтуға болады.

Осы айтылғандарға орай, Қазақстан Республикасының демографиялық жағдайының жақсарту және де оның өсуін болжау үшін демографиялық көрсеткіштерді талдау, демографиялық үдерістерді қауіпсіздік контекстінде зерттеу өте өзекті.

Сонымен статистика 15-29 жас аралығындағы жастар саны Қазақстанның барлық халқының 28%-ын құрайтынын көрсетіп отыр. Бұл ретте жастар үшін қоғамның барлық проблемалары тән. Бұл ересектермен салыстырғанда жастар арасында 2 есеге жоғары болып отырған жұмыссыздық. Бұл қала жастарымен салыстырғанда ауыл жастарының кедейлігі. Бұл құқық бұзушылықтың жалпы статистикасі ішінде жастар жасайтын қылмыстар үлесінің жоғарлығы [3].

Демография мәселелерін шешуде экономикалық ынталандыру келешегін сипаттай отырып, Қазақстанда

нәрестелерге арналған тамақ өнімі мен тауарлар өндірісі жоқ екенін атап кету керек. Қазақстанның өнеркәсіп өндірісі демографиялық проблемаларды шешуге бағдарланбағанын батыл айтуға болады. Сонымен қатар, елде балаларды мектепке дейінгі дайындау мекемелері жетіспейді, бұл проблема әйелдердің еңбек әлеуетін не аналар әлеуетін іске асыруға мүмкіндік бермейді.

Бүгінде халық арасында бала туу өсімінің үрдісі байқалып отыр. Осының негізінде кейбір зерттеушілер мұны демографиялық дағдарыстан шығудың басы деп бағалайды. Кейбір демографтар мен мемлекеттік билік органдарының басшылары қазіргі кездегі демографиялық дағдарысты, ең бастысы халық санының азаюын барлық өркениетті елдерге тән әлемдік процесс деп өзін-өзі жұбатады. Бұл құбылысты демографиялық өтпелі кезең (өмір сүру деңгейі ең жоғары елдерде бала туу барынша төмен) деп сипаттайды. Бұдан екі қорытынды шығады: жалпы әлемдік үрдістерден қорықпау керек және демографиялық саясат шаралары көп нәрсені өзгерте алмайды. Бірақ бұлардың екеуі де қате ұғым.

Ілгерінді демографиялық өтпелі кезеңнің негізгі құрамдас бөлігі – бұл бала туудың қат-қабат төмендеуі, ең бастысы өлім-жітімнің жоғарлауы. Қазақстанда да, бұрынғы кеңестік елдер кеңістігінде де өлім-жітім өсіп келеді және орташа өмір сүру ұзақтығы тым төмен, ол ерлерде 63 жас, әйелдерде 73 жасты құрап отыр.

Қазіргі кезде Қазақстанда бала туу ұлғаюда, жыл сайын жуықтап алғанда 3 187 нәресте дүниеге келеді. Алайда 1989 жылғы санақпен салыстырғанда халықтың жиынтық саны көбейген. Тәуелсіздік алған жылдары Қазақстанға келген және азаматтық алған жарты миллион оралман да демографиялық ахуалды жақсартуда. 1989 жылғы санақ деректері бойынша сол жылдары Қазақстанда 10 199 154 адам болса, қазіргі кезде бұл көрсеткіш 16 718 101 адам. Еуропа елдеріндегі демографиялық дағдарысты ескере отырып, бұл елдер экономиканың барлық саласына иммигранттарды белсенді тарта бастайтынын болжау қиын емес, әсіресе бұл Қазақстан, Ресей, Украина мен Белоруссияға қатысты болатын бұрынғы кеңес елдері халқының жоғары зиялы әлеуетіне айрықша назар аударылатын болады. Ресейдегі демографиялық депопуляция да таяу уақытта иммиграциялық саясаттың жандануына әкеледі, бұрынғы КСРО-

ның орыс тілінде сөйлейтін халқының көшуіне негізгі екпін түсірілетін болады.

Бұдан шығатын қорытынды, Шығыс Еуропа, Канада мен Ресей елдеріне халықтың белсенді көшуі аркасында таяу арада Қазақстанның халық санының өсімі үрдісі теріс бағыттан оң бағытқа ауысып кетуі мүмкін [2].

Халықтың демографиялық ахуалының бір көрінісі ретінде халықтың орташа жас көрсеткіші маңызды болып табылады. Орташа жас дегеніміз – халықтың тең жартысы сол жастан төмен, тең жартысы сол жастан жоғары болатын көрсеткіш. Мамандардың айтуынша қазіргі таңда қазақ халқының орташа жасы 26-27 шамасында, орыс халқында әр түрлі деректер бойынша 45-47 төңірегінде болып отыр. Яғни, қазақтарда репродуктивті адамдардың үлесі жоғары. Ал еуропалық этностарда туудың төмен болуы және елден көшіп кетіп жатқандар арасында экономикалық белсенді адамдардың басым болуы олардың демографиялық жағдайларының нашарлануына өз септігін тигізуде [4].

2009 жылғы халық санағынан кейін қазақ халқының үлесі 63,1%, ал орыс халқы 23,7% болды, 2013 жылдың 1 қаңтарына қазақ халқының пайыздық үлесі 65-ті құрап отыр, орыстар 21,8 пайызға дейін қысқарды. Бұл ретте көпшілігі айтып жатқандай орыс ұлтының жаппай көшу мәселесі жоқ. Қазақтардың жылдам өсуі олардың үлесін көбейтуде (табиғи өсім 200 мың үстінде). Қазіргі үрдістер жалғаса беретін болса, болашақта біздің елдің демографиялық бет-бейнесі күрделі өзгереді.

Сондай-ақ, жақын болашақта демографияға төнетін қатерлер бар. Мамандардың айтуынша, алдағы жылдары Қазақстандағы туу көрсеткіштері төмендей бастайды. Қазақстан Республикасы статистика агенттігінің төрағасы Әлихан Смайылов 2015 жылдан бастап Қазақстандағы бала туу саны төмендей бастайтыны туралы болжам жасады. Оны қазірдің өзінде анық байқауға болады. Алғашқы екі айда туу көрсеткіші не бары 0,8%-ға өсті. Оның айтуынша, оның себебі 90-жылдардағы демографиялық дағдарыс кезіндегі дүниеге келген балалардың репродуктивті жасқа түсуі. Ол кезде бала саны аз туылған болатын. Осы орайда, Қазақстан үкіметі бала тууды ынталандыратын шараларды қолға алғаны жөн болады. Сонымен қатар, шетелдегі қазақтарды көшіріп алып келу қарқынын үдету орынды болатын еді. Соңғы

кездері жастар арасында жанұя құндылықтарының төмендеуі де демографияға әсер ететіні анық.

Біріккен ұлттар ұйымының классификациясы бойынша елдің қартаю дәрежесін көрсетудің жолдары анықталған. Ол бойынша 65 және одан жоғарғы жастағы адамдардың үлесі 4 пайыз немесе одан аз болса ол халық жас, 4-7 пайыз болса қартаюдың алдындағы халық, 7 пайыз және одан артық болса қартайған халық болып саналады. Қазақстандағы бұл көрсеткіш 6,6% деңгейінде. ҚР статистика агенттігінің болжамына сүйенсек, 7 пайыздық межеге біз 2017 жылы жетуіміз мүмкін. Ал 2020 жылы бұл көрсеткіш 7,4 пайыз болады. Басқа елдермен салыстыратын болсақ, бұл көрсеткіш Германияда – 24%, Ұлыбританияда – 20%, Украинада – 18%, АҚШ-та – 16%, Ресейде – 15%. Әрине біздегі көрсеткіш жоғарыда көрсетілген мемлекеттермен салыстырғанда әлдеқайда төмен. Дегенмен экономиканың дамуы халықтың орташа өмір сүру жасының көтерілуіне әсер етіп отыр. Осының арқасында бұл процесс өзінің қарқынын ала бастаған секілді [5].

Жалпы, демография мен мемлекет дамуының арасындағы байланысты байқауға болады. Демографиялық жағдай елге оң немесе кері әсерін тигізе алады.

Халық саны проблемасының Қазақстан үшін айрықша маңызы бар. Халық санының тығыздығы республика бойынша тұтастай алғанда бір шаршы километрге 6,1 адамды құрайды. Мысалы, Қытайда бұл көрсеткіш бір шаршы метрге 140 адам.

Аймақтар бойынша Қазақстанда халықтың өсіміне төмендегі сандық деректерде бойынша болжам жасалған.

Кесте -1.

Ағымдағы үрдістер негізіндегі 2020 жылға дейінгі өңірлер бөлінісіндегі халықтың болжамды саны (жылдық орташа халық саны, мың адам) [6].

	2010 жыл	2011 жыл	2015 жыл	2020 жыл
Қазақстан Республикасы	16323,3	16 441,9	17462,8	18524,0
Ақмола	734,2	733, 2	748,8	762,4
Ақтөбе	770,5	777,4	831,5	888,7

Алматы	1855,0	1873,3	2010,7	2148,8
Атырау	526,5	532,0	581,8	634,8
Батыс Қазақстан	606,1	608,3	634,9	660,6
Жамбыл	1040,6	1046,4	1140,4	1244,1
Қарағанды	1349,6	1352,3	1385,0	1409,6
Қостанай	882,5	881,6	890,3	893,1
Қызылорда	694,8	700,5	771,6	853,3
Маңғыстау	513,7	524,1	579,0	637,0
Оңтүстік Қазақстан	2539,7	2567,7	2867,6	3219,8
Павлодар	745,3	746,1	762,4	772,7
Солтүстік Қазақстан	591,0	589,3	591,2	590,1
Шығыс Қазақстан	1398,2	1398,0	1424,7	1445,4
Астана қ.	673,1	697,1	762,7	822,2
Алматы қ.	1402,6	1414,0	1480,3	1541,6

Бұл кесте бойынша талдайтын болсақ, Қазақстан Республикасының 2010 жылы халық саны 16 323,3 млн. адам болған. Ал 2011 жылы халық саны 16 441,9 млн. адамды құраған. Салыстырмалы түрде қарастырсақ 2011 жылы халық саны 2,1 пайызға көбейген. Болжам бойынша 2015 жылы халық саны 7 пайызға көбеюі мүмкін, ал 2020 жылы 13 пайызға өсуі мүмкін. Жоғарыдағы кестеге сүйене отырып талдау жасасақ, өсімі басқа қалаларға белсенді қала ол Оңтүстік Қазақстан, Алматы және Солтүстік Қазақстан, Маңғыстау қалаларында өсімі жағынан төмен көрсеткіш беріп тұр.

Өткен жылы Мәжіліс депутаты Нұртай Сабильянов соңғы 10 жыл ішінде еліміздің бірқатар өңірлерінде халық санының азайып кеткендігі туралы хабарлады. Депутаттың айтуынша, соңғы 10 жыл ішінде Ақмола, Шығыс Қазақстан, Қостанай, Солтүстік Қазақстан облыстарында халық саны 210 мың адамға азайыпты. «Қазақстан халқы санының артуына қарамай, жекелеген өңірлердегі халық саны азайып келеді. Мәселен, соңғы 10 жыл ішінде Солтүстік Қазақстан облысының халқы 100 мың, Шығыс Қазақстанда 60 мың, Қостанай облысында 30 мың, Ақмола облысында 15 мың адамға қысқарды», – дейді Нұртай Сабильянов. Ал өңірлердегі халық санының азаюы жұмыс қолының жетіспеушілігі, мектептердің жабылуы, ауылдардың қаңырап бос қалуы секілді мәселелерді туындататыны сөзсіз.

Қорытындай өтсем, статистикалық деректер бойынша, кейінгі жылдары барлық облыстарда дерлік қазақтар саны мен үлесі өсе түскені байқалады. Биылғы жылдың қаңтар айындағы

есеп бойынша Қазақстандағы қазақ халқының үлесі 66,01 пайызға жетіп отыр. Еліміздегі халық санында, оның ішінде казактардың үлесінде өсім байқалатыны басты қуанышымыз. Қазақ халқының саны өскенімен, соңғы жылдары көп балалы қазақ жанұяларының қатары сиреп келеді. Яғни мұндағы ұсынысым, көп балалы қазақ жанұяларына әлеуметтік қолдау көрсету қажет. Яғни көп балалы аналар мен нәрестелерге бөлінетін жәрдемақы жүйесін қарастыру керек деп ойлаймын. Халық санын, әсіресе, қазақ ұлтының санын арттыру үшін шет жұртта жүрген қандастарымыздың өз Отандарына оралуына жағдай жасауды мықтап қолға алуымыз қажет. Осы мақсатта елімізде «Нұрлы көш» бағдарламасы жүзеге асырылған еді. Сол бағдарлама бойынша отандастарымызды өз тұған жерлеріне оралуын қолдау керекпіз. Сонда біздің әлеуметтік – демографиялық жағдайымыз көтеріле түспек деген болжам жасаймын. Кез келген елдегі халық саны – әрбір мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық жағдайының басты көрсеткіші. Сондықтан халықтың өсімін арттыруға қажетті шаралардың барлығы ешбір кедергісіз орындалуы тиіс. Егерде айтылған ұсыныстарым арнайы бір жүйе бойынша еш кедергісіз қолға алынатын болса, жоғарыда айтып кеткенімдей 2020 жылға дейін демографиямыз қандай да бір жоғарғы көрсеткіш көрсететініне сенімдімін.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Иватова Л.М., Балапанова А.С. Қазақстанның ұлттық қауіпсіздігі: негізгі бағыттары, тенденциялары, басымдықтары. - Алматы: Қазақ университеті, 2007. - 338 б.
2. Н.Ә. Назарбаевтің 2012 жылдың 27 қаңтарындағы «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты жолдауы
3. Қозыбаев М.Қ. Демографические исследования в Казахстане: итоги и перспективы // Вестник АН РК. - 1990. - № 3. - С. 7-13.
4. Назарбаев Н.Ә. Ұлттың ұлы мұраты жолында ұйысайық // Айқын. 31 мамыр 2008 ж. №99.
5. Әнуарбек Ә. 20 миллионға қашан жетеміз? // <http://turkystan.kz/saraptama/8258>

(ғылыми жетекші: аға оқытушы Бейсенова А.А.)	
<i>Ильмеева Р.</i> Терроризм және онымен күресудің алғышарттары (ғылыми жетекші: аға оқытушы Исаков Е.Р.)	160
<i>Исина Д.</i> Жасөспірімдер арасындағы өзіне-өзі қол жұмсау мәселесі (ғылыми жетекші: аға оқытушы Бейсенова А. А.)	167
<i>Қағазшай Ә.Қ.</i> Қазақстанның әлеуметтік-демографиялық даму бағыттары (ғылыми жетекші: профессоры Садырова М.С.)	172
<i>Қапият А.</i> Актуальные тенденции развития права на образование детей с ограниченными возможностями здоровья (научный руководитель: к.фс.н., доцент Алимова С.Б.)	180
<i>Қабдыкер Б.</i> Отбасы құндылықтарының адам өміріндегі рөлі (ғылыми жетекші: аға оқытушы Бейсенова А.А.)	185
<i>Каптеңкина А.</i> Феномен кризиса культуры и нравственности в эпоху глобализации (научный руководитель: ст.преподаватель Исаков Е.Р.)	192
<i>Капышева А.</i> О казахстанском патриотизме: взгляд современной молодежи (научный руководитель: к.и. н., доцент Утегенов М.З.)	200
<i>Ковалева Е.В., Нарусевич А.А.</i> Проблемы формирования гражданской идентичности в Республике Казахстан (научный руководитель: доцент Матвеевкова Л.Г.)	208
<i>Қопабаева Г.</i> Қазақстандағы көші-қон саясатының негізгі мәселелері мен демографиялық жағдайды реттеу (Ғылыми жетекші: аға оқытушы Исаков Е.Р.)	216
<i>Копежанова Д.Е., Оспанова А.О.</i> Әлеуметтік желілердің саяси технология ретіндегі мүмкіндіктері	222
<i>Куандыков Т.</i> Противодействие торговле людьми в Республике Казахстан: проблемы и их решение (научный руководитель: ст. преподаватель Резвушкина Т.А.)	227
<i>Мәлік Т., Аманжол Қ.</i> Серил феномені (ғылыми жетекші: аға оқытушы Муслимова Қ.)	232
<i>Марденов К.</i> Защита прав ребенка как одна из проблем современного общества (научный руководитель: ст. преподаватель Карасева Н.В.)	239
<i>Матияшина Е.Н.</i> Система высшего образования в Казахстане: проблемы и тенденции развития (научный	246

ік глобальная проблема зводителі: преподаватель	331
т общества как императив безопасности Республики й аспект (научный имова С.Б.)	338
з имиджа страны: опыт уководитель: доцент, к.и.н.	344
іство в науке в глобальном м контекстах (научный имова С.Б.)	349
з немесе шындық (Ғылыми ва Қ.С.)	358
ограничивает возможности дитель: ст. преподаватель	362
қылмыс: негізгі факторлар, ші: аға оқытушы Исаков	369
ді Қазақстан мемлекеті және нудың тиімді механизмдері канова Д.Е.)	373
овые и этические аспекты ль: к.ф.с.н., доцент Алимова	379
пекке бағдарлы біліммен сирова К.Ф)	383
г как институт социальной одитель ст. преподаватель	388
усство виртуального мира , доцент Алимова С.Б.)	395
ниверситета как фактор ускников школ (на примере учный руководитель: к.с.н.,	403

Ғылыми басылым

ТРАНСФОРМАЦИЯНЫҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ ҮЛГІСІ: ӘЛЕУМЕТТІК-САЯСИ КОНТЕКСТІ

Қазақстан Республикасының Тәуелсіздік Күнінің 25 жылдығына арналған
студенттер мен магистранттардың VIII-ші республикалық
ғылыми-тәжірибелік конференциясы

ҒЫЛЫМИ ЕҢБЕКТЕР ЖИНАҒЫ

Научное издание

КАЗАХСТАНСКАЯ МОДЕЛЬ ТРАНСФОРМАЦИИ: СОЦИАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ

VIII-ая республиканская научно-практическая конференция студентов,
магистрантов и преподавателей, посвященной 25-летию
Дня Независимости Республики Казахстан

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

За содержание статьи ответственность несет автор и научный
руководитель

Подписано в печать 02.12.2016 г. Формат 60+84 1/16. Бумага офсетная.
Объем 415 стр. Тираж 70 экз. Заказ № 516.